

Huize Bijdorp

Veurseweg 3 (parkeren Koninklijke Marinelaan)

Aan het einde van de zestiende eeuw wordt deze plaats, toen boerenhofstede, omschreven als: "een woning, schuren, houtopstanden, een boomgaard en nog een stuk land van 34 morgen" (30.000 m²). Het is dan waarschijnlijk in het bezit van Ridder Jacob Oem van Wijngaarden. In 1634 werd de hofstede verkocht aan Gerard Meerman. Het is zeer aannemelijk dat deze de boerenhofstede verbouwde tot buitenplaats. Zijn zoon Frans Gerardz., die het huis erfde, kon Bijdorp in elk geval als onderpand inzetten voor een lening groot f 5.500. Hij verkocht het in 1697 aan mr. Johan de Bijne en vrouwe Anna Oorthoorn voor

f 8.750. De buitenplaats had toen al de naam "Bijdorp". Bij de aankoop werd het buiten omschreven als "... een hofstede met verschillende vertrekken, een koetshuis, een paardenstal, een tuinmanshuis, boomgaarden, beplantingen, lanen en verdere gebouwen met bouwland en weiland". In 1697 voorzag het echtpaar de Bijne de toegang tot de buitenplaats aan de Heerweg (thans Veurseweg) van een monumentaal hek. In dezelfde tijd werden er twee theekoepels gebouwd, één aan de Vliet en één aan de Heerweg.

Het toegangshek

De smeedijzeren draaihekken worden gedragen door zware pijlers van natuursteen, ieder bekroond met een fraai ornament. Op de ornamenten staan aan vier zijden de wapens van de beide oprichters van het hek, het echtpaar Johan de Bijne en Anna Oorthoorn. Als u voor het hek staat bevindt zich links het wapen van de Bijne: een gekanteelde dwarsbalk met 7 bijen, 4 boven en 3 onder de balk.

Op het rechter ornament het wapen van Oorthoorn, dat in 3 vlakken is verdeeld: het eerste met een hoorn, het tweede met een rad en het derde met drie bomen. In het midden van het linker hek is een vergulde 8 aangebracht en in het midden van het rechterhek is een vergulde 0. De monogrammen zijn ieder gedekt met een kroon, die op adeldom wijst.

Verkoop aan kerkelijke instelling

In de 18 e eeuw was Bijdorp, net als Allemansgeest, eigendom van lieden met slavenplantages in West Indië. Johannes Franciscus Fahrensbach, een latere bewoner, woonde op Huize Bijdorp tot hij in 1875 overleed. Aangezien de familie Fahrensbach rooms-katholiek was moet zij pastoor Bongaerts, die in die jaren bezig was met plannen voor een nieuwe Heilige Laurentiuskerk, goed gekend hebben. De pastoor zal veel bemoeienis met het gezin Fahrensbach gehad hebben, vooral toen de heer Fahrensbach ziek werd en besloot genezing te zoeken in Lourdes. Daar wordt het een kwestie van hoop en vrees. Uiteindelijk was er geen genezing meer te verwachten. Hij stierf op 18 mei 1875 ver van huis. Mevrouw Fahrensbach wilde weer naar Amsterdam terug en overlegde met haar vertrouwensman, de pastoor. Deze polste zijn superieuren over het landgoed. Waarschijnlijk is op deze wijze de verkoop tot stand gekomen aan de Congregatie van de Heilige Catharina van Siëna, de vrouwelijke volgelingen van de Heilige Dominicus.

Mevrouw Fahrensbach maakte bij de verkoop twee belangrijke bedingen:

- de naam van het te vestigen pensionaat zal zijn: "R.K. Instituut O.L. Vrouw van Lourdes", dit ter nagedachtenis aan haar overleden man;
- er zal één kamer, waar zij met haar gezin zo gelukkig is geweest, ongewijzigd blijven. Dit is de Fahrensbach-kamer of de huidige oude zaal.

De huidige bewoonsters hebben deze bedingen gerespecteerd. De oude zaal is praktisch geheel in dezelfde staat als in 1876. Bijzondere details hierbij zijn de authentieke meubels. De stoelen zijn bekleed met zeildoek en gevuld met paardenhaar. Let u ook eens op de bijzonder mooi versierde deuren en de koperen sloten. In de zaal ziet u ook de originele aankondiging van de openbare verkoop van Huize Bijdorp in 1863, waarbij de heer Fahrensbach Bijdorp verwierf. Vele andere details in de oude zaal herinneren aan de vervlogen dagen.

De architectuur van de kapel

De kapel die in 1895 werd ingewijd is van het Rotterdamse architectenbureau Margry en Snickers. À la Cuypers ontwierpen en bouwden ze in een zeer hoog tempo als gevolg van de bestaande inhaalvraag voor religieus onderdak voor het katholieke volksdeel. Zij ontwierpen ook de uitbreiding in 1902 van de Mariaschool, rooms katholiek lager onderwijs voor meisjes. Gelegen op de locatie waar nu Hoogvliet is gevestigd. De zusters van Bijdorp hadden daar al eerder een soort schooltje voor meisjes, vandaar de uitbreiding. De kapel is een mooi voorbeeld van neogotiek met de prachtige torentjes en pinakels. Een pinakel is een puntig siertorentje vooral voorkomend in de gotische bouwstijl. De ranke middelste toren lijkt een getrouwe kopie van de dakruiter van de Nôtre Dame in Parijs, met dit verschil, dat de dakruiter hier tot de hoofdtoren is opgevoerd, waarbij de kleine zijtorentjes op de tweede plaats komen. Een dakruiter is een kleine punttoren, die schrijlings op de nok van een dak staat. Aan de zuidmuur is een beeld van St. Thomas aangebracht.

De orangerie

Een orangerie is een gebouw, deels van steen en deels van glas, om tijdens de winter de oranjebomen en andere uitheemse gewassen in te bewaren. Het werd zo geplaatst, dat de zon zoveel mogelijk naar binnen kon schijnen. Een dikke achtermuur houdt de warmte vast en geeft die in koelere uren weer af. In de gevel van de orangerie ziet u een eerste steen uit 1869. Tegen de zijgevel van de orangerie staan twee, minstens honderd jaar oude moerbeibomen. De grillige vorm van de stam van dit soort bomen verbaast altijd weer. Opvallend is dat er twee soorten bladeren aan de bomen groeien, boven en onder verschillend.

De begraafplaats

Het middelste graf van de zeven met de grotere zerken is het graf van zuster Catharina Pinkers. Zij legde in 1841 de grondslag voor de Congregatie van de Heilige Catherina van Siëna, vrouwelijke volgelingen van de Heilige Dominicus, veelal de Congregatie van de Zusters van Voorschoten genoemd. Nog steeds worden de zusters die in Voorschoten of naaste omgeving overlijden, hier begraven. Bijdorp is het laatste landgoed in Voorschoten dat vanaf de Veurseweg (de vroegere Heerweg) tot aan de Vliet doorloopt. Vanaf de parkeerplaats heeft u het beste gezicht op de 'oude zaal', het deel dat van het landgoed Bijdorp behouden is gebleven.

De karakteristieke hoge spitsbogen van de ramen geven het pand een statig uiterlijk. In de boog van de ramen is een korenaar verwerkt.

Aan uw rechterhand ziet u de oude schoolingang en aan uw linkerhand het voormalige noviciaat.

De oude school

Als eerste van een reeks onderwijsvormen is hier in 1879 het rooms-katholieke instituut Onze Lieve Vrouw van Lourdes gevestigd, een instituut "om jonge juffrouwen van deftige stand een beschaafde en tevens godsdienstige opleiding te geven". De eerste pensionaire werd in 1879 ingeschreven.

In 1938 wordt de school uitgebreid met het gedeelte van gele steen. Op dat moment werd het een M.M.S. (Middelbare Meisjes School) en later een HAVO. Van 1970 tot 1984 was in het gebouw een deel van het Lucascollege gevestigd. In 1984 kwam er een einde aan de opleidingsactiviteiten op Bijdorp. Op dit moment is het internaat verbouwd tot een aantal appartementen voor de zusters.

De tegenoverliggende vleugel was voorheen het noviciaat, het gebouw waarin de aankomende religieuze als postulant en novice gedurende twee jaar haar opleidingen ontving. Recentelijk is dit gedeelte van binnen drastisch verbouwd. Het is nu, samen met de nieuwbouw - de dwarsvleugel - het Klooster Verzorgingshuis "Vlietzicht".

Comité Open Monumentendag van de Vereniging tot behoud van Oud-, Groen en Leefbaar Voorschoten

De voltooiing

De congregatie nadert inmiddels haar voltooiing en de buitenplaats moet een bestemming krijgen waar de zusters achter kunnen staan: zingeving, nabij zijn, voor jong en oud, natuurlijkheid en geborgenheid. Om de ontwikkeling van het gebied financieel mogelijk te maken, is woningbouw noodzakelijk. In het parkbos wordt de huidige bungalow gesloopt. Op deze plek komen 22 woningen voor gezinnen. Deze huizen krijgen een gezamenlijke tuin. De poort aan de Veurseweg wordt in ere hersteld en gaat open voor wandelaars. De oorlogsschade aan het pensionaat is destijds onvoldoende monumentaal herbouwd zodat het gebouw gesloopt kan worden. In plaats daarvan worden, in u-vorm, ruim 80 appartementen gebouwd, 32 sociale huur en 52 vrije sector huur. De hoogte van het pand komt niet boven de kapel uit. Onder een deel van de woningen komen parkeerplaatsen en op de binnenplaats wordt een sfeervol groen gebied gecreëerd. Het pand komt tegenover het zorgcentrum te staan dat wordt uitgebreid naar 70 verpleeghuisplaatsen en 10 kamers voor tijdelijk verblijf. De zusters krijgen een plek in de carrévormige bouw.

De boerderij, (moes)tuin en de boomgaard blijven bestaan. In de wasserij is er de mogelijkheid voor een zelfstandig koffiehuis met terras. Na onderzoek bleek dat het gebied aan de Vliet niet bebouwd kan worden vanwege cultuur-historische waarden (o.a. resten van het kanaal van Corbulo). Daar komt wellicht wel een theekoepel aan de Vliet. Het hooiland wordt niet bebouwd en blijft, met nieuwe natuurelementen, zoals het is. Een beheerder wordt aangetrokken voor het onderhoud van het groen.

Versie: juni 2023

